

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра адміністративного і інформаційного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
адміністративного і інформаційного права

“23” 06 2020 р.
Арістова І.В. (Арістова І.В.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ВБ 10. Медичне право

спеціальність: 081- “Право” ОС «Бакалавр»

Освітня програма: «Право»

Факультет: Юридичний

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з **Медичного права** для студентів за спеціальністю **081 Право**

Розробники: д.ю.н., ст. викладач кафедри адміністративного та інформаційного права
І.О. Кравченко

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри адміністративного та інформаційного права.
Протокол від **22.06** 2020 року № **22**

Завідувач кафедри адміністративного
та інформаційного права

(підпис)

І.В. Арістова

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(М.П. Курило)

Декан юридичного факультету

(С.І. Запара)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Л.В. Баран Л.М. Баранівська

Зареєстровано в електронній базі: дата: **01.07.** 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 0304 «Право» (шифр і назва) спеціальність: 081 - Право (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 2	ОС: бакалавр	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020-2021 й	
		Курс	
		2	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	
		Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента - 3,4		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		44 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		залік	

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання - 51%/49% (46/44)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: є формування у студентів правосвідомості та правової культури, що має важливе значення для розбудови правової держави та громадського суспільства в Україні. Велике значення у світі цього набувають правове виховання та правова освіта. Без глибоких знань прав, свобод, чинного законодавства еволюційний розвиток жодного суспільства не відбувається.

Розуміння основ конституційного, адміністративного, цивільного, трудового, фінансового та інших галузей права – необхідна умова життєдіяльності кожного громадянина України.

Завдання: є комплексна підготовка й забезпечення високої кваліфікації правників, які будуть конкурентоздатними й готовими до викликів, породжених практичною медициною, нормативними й реформистськими змінами у сфері охорони здоров'я.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та охорони здоров'я;
- чинне законодавство України про охорону здоров'я, у т. ч. біоетичне;
- тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я;
- понятійно-категоріальний апарат у галузі медичного права;
- рівні соціального регулювання медичної діяльності;
- права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- механізми й процедури захисту прав людини у сфері охорони здоров'я (національні й міжнародні);
- види й підстави юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я;
- юридичну практику в галузі медичного права, в т. ч. Європейського суду з прав людини;
- правові умови провадження окремих видів медичної діяльності.

вміти:

- самостійно працювати із законодавством України та міжнародними стандартами у сфері охорони здоров'я;
- аналізувати правову природу прав людини у сфері охорони здоров'я;
- готувати необхідні процесуальні документи для захисту прав людини у сфері охорони здоров'я;
- застосовувати юридичну практику для правозахисної і правозастосовної діяльності, в т. ч. правові позиції Європейського суду з прав людини, Верховного Суду України;
- ефективно використовувати арсенал експертиз для провадження медичних справ;
- належно забезпечувати документообіг у закладі охорони здоров'я;
- використовувати юрисдикційні й неюрисдикційні форми захисту прав людини у сфері охорони здоров'я;
- правильно кваліфікувати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних працівників та давати їм належну юридичну оцінку.

3. Програма навчальної дисципліни
(протокол засідання кафедри № ____ від ____ р.)

змістовий модуль I
МЕДИЧНЕ ПРАВО ЯК ПРАВОВЕ УТВОРЕННЯ

1. Медичне право і його місце в системах права і законодавства України. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні: історико-правовий огляд сучасний стан і перспективи розвитку. Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства). Основні підходи до проблеми виокремлення медичного права у самостійну галузь права України. Медичне право України як правове утворення: поняття, завдання, предмет регулювання. Співвідношення медичного права і права охорони здоров'я (законодавства про охорону здоров'я). Медичні правовідносини: поняття, види і склад. Принципи і функції медичного права України. Система медичного права України. Джерела медичного права України.

2. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні.

Правова природа медичної допомоги та медичної послуги. Здоров'я людини як фундаментальна медико-правова категорія. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я України. Проблеми реформування системи охорони здоров'я України: переваги і недоліки. Особливості формування госпітальних округів: правові аспекти. Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання. Її функції й акредитація закладів охорони здоров'я. Нормативно-правове й організаційне забезпечення здійснення приватної медичної практики. Реклама у сфері охорони здоров'я.

3. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика. Гарантії забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я. Ідеологічні та етичні гарантії прав людини у галузі охорони здоров'я. Право людини на життя і медична практика: питання співвідношення. Право людини на життя в Рішеннях Європейського Суду з прав людини. Проблеми законодавчого регулювання права людини на охорону здоров'я. Право людини на медичну інформацію: загальна характеристика і правове забезпечення. Право людини на медичну таємницю: загальна характеристика і правове забезпечення. Проблеми правової регламентації часових меж збереження медичної таємниці та збереження такої щодо публічних осіб. Співвідношення понять "медична інформація" і "медична таємниця": доктринальне й нормативне.

4. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Поняття і види суб'єктів медичних правовідносин. Пациєнт: дефініційний і класифікаційний підходи. Поняття та загальна характеристика правового статусу пацієнта. Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу пацієнта в Україні. Моральноетичні засади взаємин "лікар пацієнт". Особливості правового статусу законних представників у сфері охорони здоров'я. Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників. Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу медичного працівника в Україні.

5. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Поняття і види процедур і механізмів захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види, засоби здійснення. Особливості використання судової форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: у порядку конституційного судочинства; у порядку цивільного судочинства; у порядку кримінального судочинства; у порядку адміністративного судочинства. Особливості використання позасудової форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: адміністративні, тобто звернення до керівника закладу охорони здоров'я чи його підрозділу або звернення до органу управління охороною здоров'я; звернення до Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; звернення до органів прокуратури; звернення до органів внутрішніх справ, звернення до Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики. Юридична практика в галузі медичного права. Правопорушення у сфері охорони здоров'я як підстава для юридичної відповідальності у медичному праві: поняття, ознаки, склад. Юридична відповідальність суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я. Проблеми розмежування договірної і деліктної відповідальностей у сфері охорони здоров'я. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників. Адміністративно-правова відповідальність у медичному праві. Кримінальна відповідальність медичних працівників у зв'язку з їх професійною діяльністю. Звільнення від юридичної відповідальності медичних працівників. Особливості юридичної відповідальності пацієнтів за законодавством України. Виконання рішень судів у медичних справах.

змістовий модуль II
СПЕЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ МЕДИЧНОГО ПРАВА

6. **Правове регулювання сімейної медицини в Україні.** Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, значення і міжнародні стандарти. Законодавче забезпечення сімейної медицини в Україні. Правовий статус амбулаторії загальної практики – сімейної медицини. Правовий статус сімейного лікаря. Проблеми та перспективи розвитку сімейної медицини в Україні.
7. **Народна медицина (цілітельство) за законодавством України.** Законодавче забезпечення галузі народної медицини (цілітельства) в Україні. Народна медицина (цілітельство): поняття, особливості та значення. Умови правомірності здійснення діяльності у сфері народної медицини (цілітельства). Правовий статус суб'єктів у галузі народної медицини (цілітельства). Юридична відповідальність у галузі народної медицини (цілітельства).
8. **Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні.** Правове регулювання надання медичної допомоги фізично та соціально уразливим верствам населення. Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Загальна характеристика правового забезпечення галузі паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері надання паліативної та хоспісної допомоги. Порядок надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Організаційно-правові засади створення і функціонування закладів (відділень), у яких надається паліативна та хоспісна допомога. Правовий статус особи, якій надається паліативна та хоспісна допомога в Україні. Правовий статус медичного працівника при наданні паліативної та хоспісної допомоги. Особливості обігу лікарських засобів при наданні паліативної і хоспісної допомоги. Особливості правового статусу інвалідів (осіб з обмеженими можливостями). Проблеми соціального і правового захисту інвалідів в Україні. Загальна характеристика правового забезпечення галузі психіатрії в Україні. Види та порядок надання психіатричної допомоги в Україні. Особливості надання психіатричної допомоги у примусовому порядку.
9. **Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивної медицини) Санаторно-курортна справа. Медичний туризм.** Законодавче забезпечення пластичної і реконструктивної допомоги населенню. Поняття косметології та її регламентація за законодавством України. Міжнародні стандарти у сфері косметології. Косметологічні послуги та особливості їх здійснення. Організаційно-правові основи функціонування косметологічних клінік. Законодавча регламентація діяльності фітнес-центрів та інших спортивно-оздоровчих закладів. Господарська діяльність у сфері краси та спорту. Особливості юридичної регламентації медичного туризму.
10. **Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя в Україні.** Загальна характеристика законодавчого забезпечення функціонування державної санітарно-епідеміологічної служби України. Права та обов'язки громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя. Порядок проведення санітарно-епідеміологічної експертизи. Правовий статус державної санітарно-епідеміологічної служби України. Відповідальність за порушення санітарного законодавства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усьо- го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. МЕДИЧНЕ ПРАВО ЯК ПРАВОВЕ УТВОРЕННЯ												
Змістовий модуль 1. МЕДИЧНЕ ПРАВО ЯК ПРАВОВЕ УТВОРЕННЯ												
Тема 1. Медичне право і його місце в системах права і законодавства України. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні:	12	2	4				6					

[illegible]

Тема 6. Правове регулювання сімейної медицини в Україні.	8	2	2		4					
Тема 7. Народна медицина (цілітельство) за законодавством України.	8	2	2		4					
Тема 8. Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні. Правове регулювання надання медичної допомоги фізично та соціально уразливим верствам населення. Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні.	6	2	2		2					
Тема 9. Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивної медицини) Санаторно-курортна справа. Медичний туризм.	10		4		6					
Тема 10. Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя в Україні.	12	2	4		6					
Разом зі змістовним модулем 2	44	8	14		22					
Усього годин	90	16	30		44					

5. Теми та план лекційних занять (д. ф. н.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Медичне право і його місце в системах права і законодавства України. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні: історико-правовий огляд сучасний стан і перспективи розвитку. Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства). Основні підходи до проблеми виокремлення медичного права у самостійну галузь права України.	2
2	Тема 2. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги та медичної послуги. Здоров'я людини як фундаментальна медико-правова категорія. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я України.	2

3	Тема 3. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика. Гарантії забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я. Ідеологічні та етичні гарантії прав людини у галузі охорони здоров'я. Право людини на життя і медична практика: питання співвідношення. Тема 4. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Поняття і види суб'єктів медичних правовідносин. Пациєнт: дефініційний і класифікаційний підходи. Поняття та загальна характеристика правового статусу пацієнта. Адміністративно-правова відповідальність у медичному праві. Кримінальна відповідальність медичних працівників у зв'язку з їх професійною діяльністю. Звільнення від юридичної відповідальності медичних працівників. Особливості юридичної відповідальності пацієнтів за законодавством України.	2
4	Тема 5. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Поняття і види процедур і механізмів захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види, засоби здійснення. Особливості використання судової форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: у порядку конституційного судочинства; у порядку цивільного судочинства; у порядку кримінального судочинства; у порядку адміністративного судочинства.	2
5	Тема 6. Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, значення і міжнародні стандарти. Законодавче забезпечення сімейної медицини в Україні.	2
6	Тема 7. Народна медицина (цілітельство) за законодавством України. Законодавче забезпечення галузі народної медицини (цілітельства) в Україні. Народна медицина (цілітельство): поняття, особливості та значення.	2
7	Тема 8. Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні. Правове регулювання надання медичної допомоги фізично та соціально уразливим верствам населення. Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Правовий статус особи, якій надається паліативна та хоспісна допомога в Україні. Правовий статус медичного працівника при наданні паліативної та хоспісної допомоги. Особливості обігу лікарських засобів при наданні паліативної і хоспісної допомоги. Особливості правового статусу інвалідів (осіб з обмеженими можливостями). Проблеми соціального і	2

	правового захисту інвалідів в Україні. Тема 9. Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивної медицини) Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Законодавче забезпечення пластичної і реконструктивної допомоги населенню. Поняття косметології та її регламентація за законодавством України.	
8	Тема 10. Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя в Україні. Загальна характеристика законодавчого забезпечення функціонування державної санітарно-епідеміологічної служби України. Права та обов'язки громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя.	2
Разом		16

6. Теми семінарських занять (д. ф. н.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Медичне право і його місце в системах права і законодавства України. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні: історико-правовий огляд сучасний стан і перспективи розвитку. Медичне право України як правове утворення: поняття, завдання, предмет регулювання. Співвідношення медичного права і права охорони здоров'я (законодавства про охорону здоров'я). Медичні правовідносини: поняття, види і склад.	4
2	Тема 2. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги та медичної послуги. Проблеми реформування системи охорони здоров'я України: переваги і недоліки. Особливості формування госпітальних округів: правові аспекти. Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання.	4
3	Тема 3. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Право людини на життя в Рішеннях Європейського Суду з прав людини. Проблеми законодавчого регулювання права людини на охорону здоров'я. Право людини на медичну інформацію: загальна характеристика і правове забезпечення. Право людини на медичну таємницю: загальна характеристика і правове забезпечення.	2
4	Тема 4. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу пацієнта в Україні. Моральноетичні засади взаємин "лікар пацієнт". Особливості правового статусу законних представників у сфері охорони здоров'я.	2
5	Тема 5. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Особливості використання позасудової форми захисту прав	4

	суб'єктів медичних правовідносин: адміністративні, тобто звернення до керівника закладу охорони здоров'я чи його підрозділу або звернення до органу управління охороною здоров'я; звернення до Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; звернення до органів прокуратури; звернення до органів внутрішніх справ, звернення до Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики. Юридична практика в галузі медичного права.	
6	Тема 6. Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Правовий статус амбулаторії загальної практики – сімейної медицини. Правовий статус сімейного лікаря.	2
7	Тема 7. Народна медицина (цілителство) за законодавством України. Умови правомірності здійснення діяльності у сфері народної медицини (цілителства). Правовий статус суб'єктів у галузі народної медицини (цілителства).	2
8	Тема 8. Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні. Правове регулювання надання медичної допомоги фізично та соціально уразливим верствам населення Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Загальна характеристика правового забезпечення галузі паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері надання паліативної та хоспісної допомоги. Порядок надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Організаційно-правові засади створення і функціонування закладів (відділень), у яких надається паліативна та хоспісна допомога.	2
9	Тема 9. Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивної медицини) Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Міжнародні стандарти у сфері косметології. Косметологічні послуги та особливості їх здійснення. Організаційно-правові основи функціонування косметологічних клінік. Законодавча регламентація діяльності фітнес-центрів та інших спортивно-оздоровчих закладів.	4
10	Тема 10. Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя в Україні. Порядок проведення санітарно-епідеміологічної експертизи. Правовий статус державної санітарно-епідеміологічної служби України.	4
Разом		30

7. Самостійна робота (д. ф. н.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Тема 1. Медичне право і його місце в системах права і законодавства України. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні: історико-правовий огляд сучасний стан і перспективи розвитку. Принципи і функції медичного права України. Система медичного права України. Джерела медичного права України.	6
2	Тема 2. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги та медичної послуги. Рецензування й акредитація закладів охорони здоров'я. Нормативно-правове й організаційне забезпечення здійснення приватної медичної практики. Реклама у сфері охорони здоров'я.	6
3	Тема 3. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Проблеми правової регламентації часових меж збереження медичної таємниці та збереження такої щодо публічних осіб. Співвідношення понять "медична інформація" і "медична таємниця": доктринальне й нормативне.	4
4	Тема 4. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників. Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу медичного працівника в Україні.	2
5	Тема 5. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Правопорушення у сфері охорони здоров'я як підстава для юридичної відповідальності у медичному праві: поняття, ознаки, склад. Юридична відповідальність суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я. Проблеми розмежування договірної і деліктної відповідальностей у сфері охорони здоров'я. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.	4
6	Тема 6. Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Проблеми та перспективи розвитку сімейної медицини в Україні.	4
7	Тема 7. Народна медицина (цілітельство) за законодавством України. Юридична відповідальність у галузі народної медицини (цілітельства).	4
8	Тема 8. Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні. Правове регулювання надання медичної допомоги фізично та соціально уразливим верствам населення. Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Загальна характеристика правового забезпечення галузі психіатрії в Україні. Види та порядок надання психіатричної	2

	допомоги в Україні. Особливості надання психіатричної допомоги у примусовому порядку.	
9	Тема 9. Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивної медицини) Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Господарська діяльність у сфері краси та спорту. Особливості юридичної регламентації медичного туризму.	6
10	Тема 10. Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя в Україні. Відповідальність за порушення санітарного законодавства.	6
	Разом	44

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, складання плану, конспектування, опорних конспектів тощо).

1.2. Наочні: демонстрація, ілюстрація.

1.3. Практичні: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. Аналітичний

2.2. Методи синтезу

2.3. Індуктивний метод

2.4. Дедуктивний метод

2.5. Традуктивний метод

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. Проблемний (проблемно-інформаційний)

3.2. Частково-пошуковий (евристичний)

3.3. Репродуктивний

3.4. Пояснювально-демонстративний

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, диспути, круглі столи, ділові та рольові ігри, використання проблемних ситуацій, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований семінарських заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- написання рефератів;

- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- курсова робота (проект);
- навчально-дослідна робота;
- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти (д. ф. н.)

Поточне тестування та самостійна робота									Разом за модуль і та	Ате- ста- ція	Іспи т	100	
Модуль 1 – 20 балів					Модуль 2 – 20 балів								С Р С
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9					
5	5	5	5	5	6	7	6	6	15	55 (40+15)	15	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

- Адміністративне право. Методичні вказівки щодо самостійної роботи. Суми, 2013 р., 55 с.
- Навчально – методичний комплекс з дисципліни «Адміністративне право», СНАУ, 2013 рік

12. Рекомендована література

Нормативні джерела

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я

- Венеціанська декларація стосовно невиліковних захворювань. Прийнята 35-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Венеція, Італія, жовтень 1983 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

- Гельсинська декларація. Рекомендації для лікарів, які проводять біологічні обстеження людини. Прийнята 18-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Гельсінкі, Фінляндія, червень 1964 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Дванадцять принципів організації охорони здоров'я для будь-якої національної системи охорони здоров'я. Прийняті 17-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Нью-Йорк, США, жовтень 1963 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація Організації Об'єднаних Націй про клонування людини. Прийнята резолюцією 59/280 Генеральної Асамблеї 8 березня 2005 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація прав людини і особистої свободи медичних працівників: Всесвітня медична асоціація, 30 жовтня 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація про евтаназію. Прийнята 39-ю Всесвітньою медичною асоціацією, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Європейська нарада з прав пацієнтів, Амстердам, 28-30 березня 1994 р. ВООЗ Європейське регіональне бюро // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація стосовно незалежності і професійної свободи лікаря. Прийнята 38-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Ранчо Міраж, Каліфорнія, США, жовтень 1986 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація стосовно прав людини і особистої свободи медичних працівників. Прийнята 37-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Брюссель, Бельгія, жовтень 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Декларація стосовно трансплантації людських органів. Прийнята 39-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, що стосуються заборони клонування людських істот 1998 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. Рада Європи, Страсбург, листопад 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу. Рада Європи, Париж, 11 грудня 1953 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Європейська соціальна хартія: Рада Європи, 03 травня 1996 № ETS № 163 // Офіційний вісник України від 18.10.2006–2006 р., № 40, стор. 37, 91 стаття 2660; Голос України від 30.11.2006 – №227, Відомості Верховної Ради України від 21.12.2007 – 2007 р. – № 51. – Стор. 2096.
- Європейська угода про обмін лікувальними субстанціями людського походження. Париж, 15 грудня 1958 р. Додатковий протокол від 29 вересня 1982 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Європейська хартія прав пацієнтів. Прийнята 15 листопада 2002 р. // <http://www.patienttalk.info>
- Європейський кодекс соціального забезпечення. Рада Європи, Страсбург, 16 квітня 1964 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Женевська декларація: Всесвітня медична асоціація, 01 вересня 1948 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
- Загальна декларація прав людини: ООН, 10 грудня 1948 р. // Голос України від 10.12.2008 р. – №236.
- Загальна декларація про геном та права людини від 11 листопада 1997 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Конвенція про відшкодування працівникам під час професійних захворювань N 18: Міжнародна організація праці, Конвенція, Міжнародний документ від 10 червня 1925 р. № 18 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 09 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, Ов'єдо, 4 квітня 1997 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. // Голос України від 10.01.2001 р. – № 3.
- Конвенція про права дитини: ООН, Конвенція, Міжнародний документ від 20 листопада 1989 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

26. Єісабонська декларація стосовно прав пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1981 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
27. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: ООН; Конвенція, Міжнародний документ, Заява від 21 грудня 1965 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
28. Міжнародний Кодекс медичної етики. Прийнятий 3-ою Генеральною асамблеєю ВМА, жовтень 1949 р. (із змінами) // <http://zakon2.rada.gov.ua>
29. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
30. Міжнародний пакт про економічні соціальні і культурні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
31. Положення про захист прав та конфіденційність пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1993 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
32. Положення про торгівлю живими органами. Прийнято 37-ю Всесвітньою медичною асамблеєю, Брюссель, Бельгія, жовтень 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
33. Положення щодо доступності медичної допомоги: Всесвітня медична асоціація; Положення, Міжнародний документ від 01 вересня 1988 // <http://zakon.rada.gov.ua>
34. Рекомендація щодо охорони здоров'я працівників на місцях роботи № 97: Міжнародна організація праці, Міжнародний документ від 25 червня 1953 р. № 97 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
35. Сіднейська декларація стосовно смерті. Прийнята 22-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Сідней, Австралія, серпень 1968 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
36. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я. Прийнятий 19 липня 1946 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
37. Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників: ЄЕС; Міжнародний документ від 09 грудня 1989 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

Законодавство України у сфері охорони здоров'я

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print1389988659002889
3. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / уклад. ред. О. Л. Жуковська. – К.: ВІПОЛ, 2004. – 960 с.
4. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950 р. URL: Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1389988659002889
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
6. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
7. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Літературні джерела

1. Авраменко Н.В., Барковський Д.Є. Удосконалення викладання сучасних аспектів репродуктивної медицини на VI курсі медичного факультету // Запорізький медичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 168–170.
2. Агеев С.В. Теоретические проблемы правового регулирования медицинской помощи: [монография]. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 168 с.
3. Азаров А.В. Обеспечение и защита прав граждан при оказании медицинской помощи. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 192 с.
4. Акопов В. И. Этические, правовые и медицинские проблемы эвтаназии // Медицинская этика и право. – 2000. – № 1.
5. Акопов В.И., Маслов Е.Н. Страдания Гипократа. (Правовые и этические проблемы современной

- медицины и ответственность медицинских работников). – Ростов – на – Дону: Изд-во «Приазовский Край», 2006.
6. Акопов В.И. До історії судової відповідальності лікарів // Жіночий лікар. – №1. – 2006. – с. 32.
7. Андреев Ю.Н. Платные медицинские услуги. Правовое регулирование и судебная практика. – М.: «Ось-89», 2007. – 400 с.
8. Антонов С.В. Договор про надання платних медичних послуг: від укладання до виконання // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 3.
9. Антонов С.В. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної пацієнтові невдалим медичним втручанням // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 7.
10. Антонов С.В. Правова регламентація надання медичних послуг / Управління закладом охорони здоров'я. – 2009. – № 2.
11. Антонов С.В. Правове регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій і захист прав їх учасників в Україні та за кордоном // Управління закладом охорони здоров'я. – 2009. – № 6.
12. Антонов С.В. Цивільно-правовий захист прав пацієнтів при наданні медичної допомоги в Україні та за кордоном // Матеріали науково-практичної конференції «Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України. – К.: Київський юридичний інститут МВС України. – 2004. – С. 74–77.
13. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.
14. Балло А.М., Балло А.А. Права пациентов и ответственность медицинских работников за причиненный вред. – СПб: БиС, 2001. – 374 с.
15. Бедрин Л. М., Загрядская А. П., Ширинский П. П. Вопросы права и деонтологии в подготовке и воспитании врача: Учебн. пособие для студентов, субординаторов и интернов. – Ярославль, 1986.
16. Березнюк В.В., Зайцев А.В., Ковтуненко О.В. Загальні принципи організації навчання лікарів інтернів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» на кафедрі оториноларингології // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2006. – № 2. – С. 49–52.
17. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / За наук ред. І. Сенюти. – Ївв: Вид-во «Медицина і право», 2012. – 552 с.
18. Бесполодіна Г.В., Головачанська С.Є. Медицина ХХІ століття: сімейна медицина як важлива складова сільської охорони здоров'я // Український медичний альманах. – 2006. – № 2. – С. 18–20.
19. Білан І. Як реалізовуватимуться права пацієнтів в Україні / Режим доступу: <http://www.usirg.kiev.ua>
20. Блавацька О.Б. Правові основи фармації. – Ївв, 2004. – 40 с.
21. Блавацька О.Б., Зарума Л.Е., Калинюк Т.К., Парновський Б.Л. Правові медичні та фармацевтичні аспекти створення, реалізації і застосування лікарських засобів. – Ївв, 2002.
22. Болотіна Н. Медичне право в системі права України // Право України. – 1999. – №7. – С. 119.
23. Болотіна Н.Б. Пациент: понятия, права та обов'язки / Н.Б. Болотіна // Правова держава: щорічні наук. праць / Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. (Вип. 14). – К., 2003. – С. 301–309.
24. Болтарович З. Українська народна медицина: Історія і практика. – К.: Абрис, 1994. – 320 с.
25. Бровко В.П. За що можна лікаря притягти до кримінальної відповідальності? // Дунайський медичний вісник / <http://danubecare.odessa.ukrtel.net/>
26. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): [Монографія] / С.Б. Булеца. – Ужгород: Еїра, 2006. – 172 с.
27. Бурдін В. Поняття, підстава та правова природа примусового лікування // Вісник Їввського університету. Серія юридична. – 2009. – Вип. 49. – С. 207–217.
28. Виклики та подолання: ВІЕ/СНІД та права людини в Україні: Посібник / за ред. А. Скурбаті – К.: 2008 р.
29. Власов В.В. Международные этические требования к медицинским исследованиям с участием человека // Терапевтический архив. – 1996. – № 1. – С. 58–64.
30. Волков В., Дешко Д. Проблеми цивільно-правового регулювання угод. Пов'язаних з наданням

- платних медичних послуг // Правничий часопис Донецького університету, – 2004. – № 1. – С. 42–48.
31. Волков В., Дешко Л. Ецізування господарської діяльності у сфері охорони здоров'я // Правничий часопис Донецького університету. – 2004. – № 2.
32. Волков В., Дешко Л. Медичне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна // Правничий часопис Донецького університету. – 2003. – № 2(10). – С. 55.
33. Гайдук Н., Сенюта І., Бік О., Терешко Х. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / Уклад. – Ївв: ПАІС, 2007.
34. Галай В. Удосконалення української практики звернення за захистом прав пацієнтів до Європейського суду з прав людини // Медичне право України. – 2009. – № 3. – С. 15.
35. Галай В.О. Способи захисту прав пацієнтів в Україні: науковопрактичний посібник. – К.: КНТ, 2009. – 72 с.
36. Гарник Т.П. Народна і нетрадиційна медицина в Україні. Нормативно-правові засади народної і нетрадиційної медицини в Україні / Т.П. Гарник // Фітотерапія. – 2002. – № 1-2. – С. 46–50.
37. Гіріна О.М. Сімейна медицина: підручник, у 3 кн. – Кн. 1. Організаційні основи сімейної медицини / О.М. Гіріна, П.В. Грішило, Т.Г. Еємзякова та ін.; За ред. чл.-кор. АМН України, проф. В.Ф. Москаленка, проф. О.М. Гіріної. – К.: Медицина, 2007. – 392 с.
38. Гладун З.С. Державне управління в галузі охорони здоров'я. —Тернопіль, 2000.
39. Гладун З.С. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.
40. Гладун З.С. Законодавство України про охорону здоров'я: поняття, зміст, проблеми і перспективи // Законодавство України про охорону здоров'я: збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – С. 10.
41. Гладун З.С. Медицина і права пацієнтів // Медичне право. – 2008. – № 1.
42. Гладун З.С. Права людини у сфері охорони здоров'я // Вісник Їввського університету. Серія юридична. – 2004. – Вип. 40.
43. Гладун З.С. Право на здоров'я: політико-правові аспекти // Український часопис прав людини. – 1996. – № 1. – С. 7.
44. Глашев А.А. Медицинское право: Практическое руководство для юристов и медиков. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – С. 13–15.
45. Глуховський В.В. Дотримання прав пацієнтів в Україні // Охорона здоров'я в регіонах: влада і громада. 36. мат. по дослідженню політико-судово охорони здоров'я в Україні. – Одеса, 2007.
46. Глуховський В.В. Забезпечення прав пацієнтів і громадян в області медицини як найбільш ефективна частина реформи охорони здоров'я в Україні / В. В. Глуховський // Стратегія реалізації державних гарантій надання медичної допомоги населенню України на засадах медичного страхування: зб. наук.праць за матеріалами науков.-практ. конф., 25–26 грудня 2011 р., Ірпін, 2001. – С. 46–52.
47. Глуховський В.В. Права пацієнта й значення інформованої згоди в медичній практиці. Медико-соціальні проблеми родини, Т. 7. – № 1 – 2002.
48. Головченко В., Грузова Л. Їкарська таємниця як медико-правова проблема // Юридичний вісник України. – 2001. – № 29.
49. Горовенко Н. Клонування людини – межа, яку не слід переступати ніколи // Ваше здоров'я. – 2003. – 17–23 січня.
50. Гревцова Р.Ю. Документи, що мають юридичне значення, у діяльності закладів охорони здоров'я // Здоров'я України. – 2008. – № 6.
51. Гревцова Р.Ю. Інформована згода пацієнта: правові аспекти // ЇкиУкраїни. – 2008 – № 1 (117).
52. Гревцова Р.Ю. Правовий статус лікаря в Україні // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 1.
53. Гревцова Р.Ю. Правові питання інформаційного обміну між лікарем і пацієнтом. // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 6.
54. Гревцова Р.Ю. Українське законодавство права лікарів захищає ще менше, аніж права пацієнтів / Ваше Здоров'я. – 2005. – № 45.
55. Гревцова Р.Ю. Юридична відповідальність медичних працівників за правопорушення у сфері

- охорони здоров'я // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 4.
56. Грузова Т.С. Право на здоров'я в міжнародному і вітчизняному законодавстві // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я в Україні. – 2003. – № 3. – С. 71.
57. Денисов І.Н. Становление семейной медицины в Российской Федерации // Медицинская сестра. – 2000. – № 5. – С. 2–4.
58. Денисюк Н.Б., Глушков В.А. О правовом регулировании медицинского эксперимента // Клиническая хирургия. – 1984. – №6. – С. 47–49.
59. Дешко Л. До питання про визначення охорони здоров'я в законодавстві України // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 4. – С. 65–68.
60. Дешко Л. До питання про поняття та види медичної діяльності // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 6 – С. 21–30.
61. Дешко Л. Конституционное право на медицинскую помощь: понятие и содержание / Сборник матер. 2-й Всероссийской научно – практической конференции «Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности». – М.: Издательская группа «Юрист», 2004. – С. 173–176.
62. Домбровська О. Зміст конституційного права на життя людини та громадянина // Право України. – 2002. – № 5. – С. 37–41.
63. Досвід роботи Одеської обласної дитячої клінічної лікарні з питання безпеки донорства та здійснення держанепіднагляду з профілактики ВІЕ-інфекції / О.Г. Їман, Т.А. Косюга, І.О. Печурова і др. // Інфекційний контроль. – 2007. – № 2. – С. 41–43.
64. Драгоец Я., Холлендер П. Современная медицина и право. Пер. Со словац. – М.: Юридическая литература, 1999. – 336 с.
65. Дячук Д.Д. Етапи оптимізації паліативної допомоги онкологічним хворим // Організація та управління системою охорони здоров'я, її правове і фінансове забезпечення на сучасному етапі реформування галузі: Матеріали науково-практ. конф. 7-8 жовтня 1999р. – Житомир, 1999. – С. 51–52.
66. Дячук І.Б. Право особи на медичну таємницю у сфері психіатрії: окремі загально теоретичні аспекти // Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції з медичного права «Право на приватність: тенденції та перспективи» (м. Ївв, 14 листопада 2008 р.). – С. 64–65.
67. Елкина С. Право на життя (аборт, евтаназія, смертна казнь) // Правовий статус особи: стан, проблеми, перспективи. 36. Наук.праць статей / За ред. М. Головка, Н. Морзе, П. Біленчука. – К., 1998.
68. Желудков Ю., Ляпунов М. Якість та сертифікація лікарських засобів // Їки України. – 1997. – №1. – С. 10–12.
69. Жесдовська Ф. Проблеми розвитку фармацевтичної промисловості в Україні // Щотижневик «Аптека». – 2005. – № 44. – С. 4.
70. Жилка Н.Я. Інструкція про порядок надання медико-соціальної допомоги ВІЕ-інфікованим дітям // Медичний індекс. Педіатрія: Інформаційний бюлетень. – 2008. – № 1. – С. 30–37.
71. Жуковина Л. Деякі аспекти правового регулювання боротьби з туберкульозом в Україні // Юридичний журнал. – 2006. – № 11.
72. Заварза Т.В. Специфіка юридичної відповідальності медичних працівників // Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2008 р., м. Ївв.
73. Згечка Е., Спаньоло А. Дж., П'єтро М. Л. та інші. Біоетика / Переклад з італійської В.Й. Шовкун: Підручник. – Ївв: Вид-во ЇОБФ «Медицина і право», 2007. – 672 с.
74. Іваненко В.А., Іваненко В.С. Социальные права человека и социальные обязанности государства: международные и конституционные правовые аспекты. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 404 с.
75. Іванюта Л.І. Репродуктивне здоров'я і неплідність // Мистецтво лікування. – 2004. – С. 26-30.
76. Кабачний О.Г., Мнушко З.М. Дослідження інформаційних потреб фахівців закладів первинної медико-санітарної допомоги – сімейної медицини // Клінічна фармація. – 2008. – Т. 12. – № 1. – С. 33–36.
77. Кальниш В., Москалець Г., Лещук Н. Сучасний стан нормативноправової бази системи охорони

- здоров'я України // Їки України. – 2002. – С. 55–57.
78. *Канунникова Л.В., Фролов Я.А., Фролова Е.В.* О правовых проблемах врачебной (медицинской) ошибки // Медицинское право. – 2003. – № 2. – С. 22–23.
79. *Каркавина Д.Ю.* Настольная книга пациента, или Как защитить свои права при обращении за медицинской помощью / Д.Ю. Каркавина. – Ростов н/Д.: Феникс, 2007. – 352 с. – (Живая линия).
80. *Кассихина Н.* Проблемы эвтаназии / Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности. Материалы 2-й Всероссийской научно-практической конференции. Москва, Российский новый университет, 26 марта 2004 г. / Под общ. ред. д.ю.н. С.Стеценка. – М.: Издательская группа «Юрист», 2004.
81. *Качалов В.* Про адикцію і адитивну поведінку // www.refis.com.ua
82. *Кашинцева О.Ю.* Етико-правові роздуми щодо проблеми визначення статусу ембріона // Право України. – 2007. – № 12.
83. *Кашинцева О.Ю.* Етичні та правові проблеми проведення медичного експерименту на організмі людини // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – № 1. – С. 65–68.
84. *Кашинцева О.Ю.* Патентне право і клонування людини: досвід ЄС // Вісник Академії Адвокатури України. – 2006. – № 2(6).
85. *Кашинцева О.Ю.* Правове регулювання біоетичних проблем в громадянському суспільстві // Вісник Академії Адвокатури України. – 2006. – № 1(5).
86. *Кашинцева О.Ю.* Правове регулювання генетичних досліджень людини в Україні: деякі аспекти // Право України. – 2007. – № 5.
87. *Кашинцева О.Ю.* Проблеми правового регулювання пренатальних генетичних обстежень в Україні // Вісник Академії Адвокатури України. – 2005. – № 3(4).
88. *Кембел А., Джиллет Г., Джонс Г.* Медицинская этика: учебное пособие; пер. с англ. / под ред. Ю.М. Ёпоухина, Б.Г. Юдина. – 2-е изд., испр. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2010. – 400 с.
89. *Кибальник А.Г., Старостина Я.В.* Ейкарська помилка і кримінальна відповідальність // Жіночий лікар №1 2009, с.31.
90. *Ковалев М.И.* Право на жизнь и право на смерть // Государство и право. – 1992. – № 7. – С. 68.
91. *Ковальова В.В.* Шляхи удосконалення організації діяльності експертно-криміналістичної служби МВС України. Нац. акад. внутр. справ України. — К., 2001. — 17 с.
92. *Ковтун Л.* Проблеми правової кваліфікації лікарської помилки // Правовий тиждень. – 23-29 грудень 2008 р. – № 53–55.
93. *Короленко Ц.П.* Работоголизм — respectable форма аддиктивного поведения // Обзор. психиат. и мед. психол., 1993/4.
94. *Кравченко В.И., Кравченко Т.М.* Развитие семейной медицины — стратегическое направление реформирования здравоохранения в Украине // Запорожский медицинский журнал. – 2006. – № 6. – С. 169–170.
95. *Краковский Н.И., Грицман Ю.Я.* Хирургические ошибки. – М., 1967.
96. *Красильников, А.П.* Ятрогении и безопасность медицинской помощи // Мед. новости. – 1996. – № 4. – С. 3–10.
97. *Кудрявцева Е.Н.* Здоровье человека: понятие и реальность // Общественные науки и здравоохранения. – М.: Наука, 1987. – С. 40.
98. *Кузнецов В.М.* Психиатрична допомога дитячому і підлітковому населенню України // История Сабуровой дачи. Успехи психиатрии, неврологии, нейрохирургии и наркологии: Сборник научных работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи) / Под общ. ред. И. И. Кутыко, П. Т. Петрюка. — Харьков, 1996. — Т. 3. — С. 238–239. 99.
99. *Купов И.Я.* Некоторые аспекты проблемы врачебной тайны // Советское здравоохранение. – 1981. – № 6.
100. *Курноскина О.Г.* Защита прав при обращении за медицинской помощью: экспресс-справ / О.Г. Курноскина. – М.: Вершина, 2006. – 184 с.
101. Курортна реабілітація потерпілих від Чорнобильської катастрофи / За ред. проф. С. В. Івасівки, В. Н. Корзуна, Г. І. Стеценка. – К.: Здоров'я, 1987. – 142 с.

102. *Куц Л.И.* Хозяйственно-правовое регулирование производства и торговли лекарственными средствами: Монография. – Донецк: НордПресс, ДонНУ, 2004. – 189 с.
103. *Лапушенко О.В.* Роль і завдання державної санітарно-епідеміологічної служби у системі охорони здоров'я / Матеріали XIV з'їзду гігієністів України «Гігієнічна наука та практика на рубежі століть», 19–21 травня 2004 р. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 1. – С. 28–30.
104. *Летов О.В.* Биотика и современная медицина / РАН.ИНИОН. Центр гуманитарных науч.-инфор.исслед. Отдел философии. – М., 2009. – 252 с.
105. *Лехан В.М.* Система охорони здоров'я в Україні: підсумки, проблеми, перспективи / Міжнародний фонд «Відродження»; Інститут відкритого суспільства. – К.: Сфера, 2002. – 28 с.
106. *Лехан В.М., Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Губар І.О.* Організаційні форми і структура паліативної медичної допомоги онкологічним хворим у термінальний період життя // Інформаційний лист № 105 2003, ухвалений рішенням проблемної комісії «Соціальна гігієна». – К., 2003. – 3 с.
107. *Лівак П.С.* Правове забезпечення фінансування охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. – Ірпінь, 2010. – 21 с.
108. *Єйкувальна фізкультура та спортивна медицина / Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Мурахов І.В. та ін.; за ред. В.В. Клапчука та Г.В. Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.*
109. *Лістровий М.* Проблема туберкульозу в Україні // Здоров'я України. – Березень 2005 р. – № 115.
110. *Лопатенков Г.Я.* Права пациента. Практические рекомендации. – СПб.: БХВ-Петербург, 2005.
111. *Лукьянов А.С.* Биотика с основами биоправа: Учебное пособие. – М.: Научный мир, 2008. – 360 с.
112. *Малеин Н.С.* О врачебной тайне // Советское государство и право. – 1981. – № 8. – С. 195.
113. *Малеин Н.С.* Право на медицинский эксперимент // Советское государство и право. – 1975. – № 11. – С. 35–41.
114. *Малеина М.Н.* О праве на жизнь // Советское государство и право. – 1992. – № 1. – С. 50.
115. *Малеина М.Н.* Ейчные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита / М.Н. Малеина. – МЗ.: МЗ Пресс, 2000. – 244 с.
116. *Малеина М.Н.* Человек и медицина в современном праве: Учебное и практическое пособие. – М.: БЕК, 1995. – С. 56–63.
117. *Мартиновський В.В.* Історія розвитку санітарно-епідеміологічної служби в Україні // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2004. – Вип. 68. – С. 186–190.
118. *Мартиновський В.В.* Принципи адміністративної юрисдикції та їх застосування в діяльності органів санітарно-епідеміологічної служби в Україні // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 73. – С. 196–202.
119. *Мартиновський В.В.* Щодо питання про сучасний стан санітарного законодавства в сучасний період // Проблеми правового забезпечення медичної діяльності в Україні: Матеріали науково-практичної конференції 26 жовтня 2006 р. / Відповідальні за випуск Кубрак О.В., Черкасова А.О., Беденко О.А., Єгорова В.О. – Х.: Харківська медична академія післядипломної освіти, 2006 – С. 25–26.
120. *Марченко М.Н.* Правовые системы современного мира. Учебное пособие. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2008. – 528 с.
121. Матеріали V-ї Всеукраїнської (IV-ї Міжнародної) науково-практичної конференції Одеса, 19–21 квітня 2011 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Їввів: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2011.
122. Матеріали IV-ї Всеукраїнської (III Міжнародної) науково-практичної конференції Їввів, 22-24 квітня 2009 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Їввів: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2010.
123. Матеріали III-ї Всеукраїнської (II Міжнародної) науково-практичної конференції Їввів, 23-24 квітня 2009 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Їввів: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2009.
124. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Їввів, 17–18 квітня 2008 р. / Упоряд. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Їввів: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2008.

125. Матеріали I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Ївв, 19-20 квітня 2007 р. / Упоряд. к. ю. н. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Ївв: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2007.
126. Медико-правовий тлумачний словник / За ред. І.Я. Сенюти. – Ївв: Вид-во ЇОБФ «Медицина і право», 2010. – 540 с.
127. Медицинское право Украины: Учеб. пособие / В.Д. Волков, Ё.Н. Дешко, В. П. Заблоский и др. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2005. – 268 с.
128. Медицинское право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / Г.Б. Дерягин, Д.И. Кича, О.Е. Коновалов. – М.: ЮНИТА – ДАНА: Закон и право, 2010. – 239 с. – (Серия «Dura lex, sed lex»).
129. Медицинское право: учебн. пособие / С.Ю. Сашко, Ё.В. Кочорова. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – 352 с.
130. Медицинское право: Учебное пособие / Г.Р. Колоков, Н.И. Махонько. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашко и К», 2009. – 452 с.
131. Медичне право: Журнал, № 1,2, 2008 р., № 3,4, 2009 р., № 5,6, 2010 р., № 7, 2011 р. – Ївв: Вид-во ЇОБФ «Медицина і право».
132. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я.Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Ївв: Вид-во ЇОБФ «Медицина і право». 2008. – 520 с.
133. Медичне страхування в Україні: Проблеми реалізації послуги, законодавчі бар'єри, практика залучення до проекту населення // Соціальна політика. – 2004. – № 42.
134. Мельник В.І. Організаційні і правові аспекти судово-психіатричної експертизи у кримінальному процесі: посібник для судових психіатрів / В.І. Мельник, А.В. Мельник. – К.: Наук. світ, 2005. – 149 с.
135. Михайлов В.С. История международного здравоохранительного права. – Владивосток, 1984.
136. Михайлов В.С. Международно-правовое регулирование здравоохранения. – Ё., 1973.
137. Мірошинченко О.А. Право людини на життя (теорія і практика міжнародного співробітництва): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право». – Харків, 2005. – 20 с.
138. Мних М.В. Медичне страхування за кордоном та можливості його реалізації в Україні // Держава і економіка. – 2006. – № 11. – С. 39–41.
139. Мнушко З.Н., Слободяток Н.Н., Андреев В.Г., Постун І.В. Правове регулювання діяльності фармацевтичних підприємств. – Харків, 2003.
140. Морозов А.М. Актуальні питання професійної відповідальності лікарів в сучасній Україні / А.А. Морозов, А. В. Степаненко, С.В. Кучеренко // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 1. – С. 60–66.
141. Морозов А.М., Степаненко А.В., Кучеренко С.В. Професійна відповідальність лікаря (досвід зарубіжних країн) / Український нейрохірургічний журнал. – 2004. – № 4.
142. Мортіков В.В. Реформування охорони здоров'я: фінансовий аспект // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 79–86.
143. Москаленко В.Ф. Стан та формування нормативно-правової бази охорони здоров'я України (1992–1999 рр.) // Проблеми екології та медицини. – 2000. – № 1. – С. 6–7.
144. Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Гревцова Р.Ю. Актуальные правовые проблемы осуществления фармацевтической деятельности в Украине / Научные труды IV Всероссийского съезда (Национального конгресса) по медицинскому праву / Под ред. член-корр. РАМН, проф. Ю.Д. Сергеева, проф. С.В. Ерофеева. – М.: НАМП, 2009. – 364 с. – С. 36–39.
145. Надюк З.О. Ринок медичних послуг: роль держави у фінансуванні системи охорони здоров'я України // Державне управління. – 2008. – № 4. – С. 100–103.
146. Назаренко Г.В. Принудительные меры медицинского характера: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2003. – 176 с.
147. Напрями соціально-гігієнічних досліджень в Україні. Г.М. Москалець, В.Б. Подрушняк, А.Ё. Карлова, В.І. Аксенова, Н.В. Якутович, Т.М. Смирнова // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 1999 – №2. – С.148.
148. Носик Д.Н., Бочкова М.С., Носик Н.Н. Профессиональный травматизм медицинских работников

- при оказании помощи ВИЧ-инфицированным пациентам // Медицинская сестра. – 2008. – № 2. – С. 20–22.
149. Обеспечение и защита прав пациента в Российской Федерации. – М.: ГРАНТЬ, 2003. – 160 с.
150. Обмежена осудність: психіатричні, психотерапевтичні та правові аспекти. Медицина світу. – 2009 («Психіатрія»).
151. Островерха Ю. Народна і нетрадиційна медицина в сучасному світі та Україні // http://www.holimed.lviv.ua/u_02_tradmed_002.html.
152. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Ївв: Видавництво ЇОБФ «Медицина і право», 2011. – 600 с.
153. Охорона психічного здоров'я дітей і підлітків: час порозуміння та об'єднання зусиль // Здоров'я України. – 2008. – № 23–24. – С. 22–14
154. Павлюк К.В. Фінансування охорони здоров'я як складової людського капіталу // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 9. – С. 143–148.
155. Первак В.И. Народная медицина как новый социальный институт в Украине / В.И. Первак // Фітотерапія в Україні. – 1998. – № 2–3. – С. 6–7.
156. Первомайский В.Б., Канищев А.В. Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза: заблуждения и реальность // Архив психиатрии. – 2006. – Т. 12, № 1–4. – С. 175–179.
157. Перший Всеукраїнський конгрес з медичного права і соціальної політики. 14–15 квітня 2007 року, м. Київ: Збірник тез доповідей / Упор. к.ю.н. Гревцова Р.Ю., д.м.н. Степаненко А.В. – Київ: Видавничий дім «Авіцена», 2007. – 96 с.
158. Пипченко Б.Ю. Дискусійні аспекти надання згоди на донорство органів та тканин для трансплантації // Медичне право України: Правовий статус пацієнтів України та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення).
159. Пищуца А.Н. Право несовершеннолетних граждан на личную неприкосновенность при оказании им психиатрической помощи в законодательстве Российской Федерации // Медичне право (специальный выпуск). – 2009. – № 1. – С. 4–8.
160. Пищуца А.Н. Правовое регулирование медицинской деятельности в современной России. Теоретико-правовые аспекты. – М.: ЦКБ РАН, 2008. – 196 с.
161. Пищуца А.Н. Совершенствование правового обеспечения медицинской деятельности в условиях реформирования здравоохранения Российской Федерации. – М.: ЦКБ РАН. – 2007. – 88 с.
162. Плиса В. Страхування: Навчальний посібник. – К.: Вид-во «Каравела», 2006. – 391 с.
163. Поканевич В.В. Народна та нетрадиційна медицина: джерела і розвиток. – Народна та нетрадиційна медицина – 1997 – № 1 – С. 3–5.
164. Поканевич В.В. Термінологія народної та нетрадиційної медицини – Народна та нетрадиційна медицина України. – 1996 – № 1 – С. 20. 110
165. Поканевич В.В., Горбань С.М. Народна і нетрадиційна медицина всистемі надання медичної допомоги у світі // Ёікарська справа. – 2008. – № 5/6. – С. 3–12.
166. Полешко А. Конференція з питань вдосконалення законодавства вгалузі охорони здоров'я // Право України. – 2002. – № 1.
167. Пономаренко В.М., Слабкий Г.О., Шнута О.О. Методичні підходи до розмежування обсягів медичної допомоги населенню з приводу інфекційних та паразитарних хвороб між сімейним лікарем та лікарем-інфекціоністом // Вісник соціальної гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2007. – № 2. – С. 109.
168. Попович В.І., Василюк Н.В., Бачинський І.В. Оптимізація методики викладання оториноларингології лікарям-курсантам за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2006. – № 1. – С. 53–54.
169. Права і безпека пацієнтів в Україні: результати громадського моніторингу // Інформаційний вісник Міжнародного фонду «Відродження». – 2007. – № 6.